Czerwiec, 2014 r.

(Nie)świadome wybory zawodowe

40%

absolwentów uważa, że uczelnia nie przygotowała ich do pracy

62%

uczniów szkół średnich ma plany zawodowe

90%

młodych deklaruje, że kluczowym czynnikiem decydującym o wyborze studiów jest możliwość realizacji pasji

pwc

www.pwc.pl

Spis treści

	O badaniu – demografia	*2*
	Wstęp	*3*
I.	*Czynniki determinujące wybór kierunku studiów*	*4*
II.	*Kiedy precyzują się plany zawodowe?*	*6*
III.	*Preferencje, oceny i wyobrażenia młodych ludzi na temat życia zawodowego*	*7*
IV.	*Przygotowanie młodych ludzi do życia zawodowego*	*9*
V.	*Umiejętności młodych ludzi a przygotowanie zawodowe*	*13*
VI.	*Podejście młodych ludzi do staży zawodowych*	*16*
VII.	*Wnioski i rekomendacje*	*18*

O badaniu – demografia

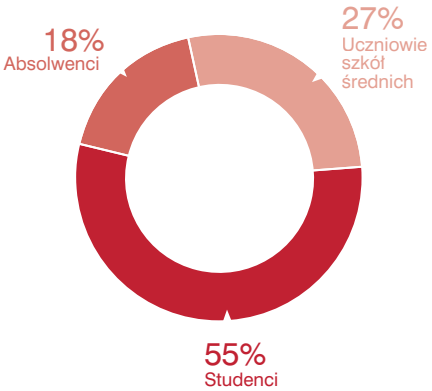

Badanie internetowe przeprowadzone w okresie luty – maj 2014 r.

W badaniu wzięło udział łącznie 2474 osób, wśród nich:

- Uczniowie szkół średnich (liceum/technikum) – 581 ankietowanych
- Studenci – 1188 ankietowanych

Studenci to głównie uczestnicy konkursu „Grasz o staż". Cechuje ich większa aktywność na rynku pracy i chęć rozwoju.[1]

- Absolwenci – 378 ankietowanych

Badanie miało charakter ogólnopolski. Respondenci reprezentowali miejscowości o różnej wielkości.

Wielkość miejscowości

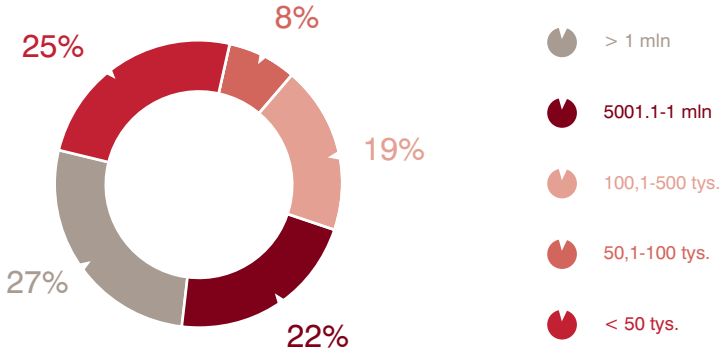

Dziękujemy dyrektorom szkół oraz osobom zarządzającym placówkami i jednostkami oświatowymi współpracującymi z Fundacją Humanites za wsparcie w trakcie realizacji badania.

Dziękujemy także przedstawicielom firm, organizacji, studentom, którzy przygotowali komentarze do niniejszego raportu

[1] Na podstawie badania IQS z listopada 2012 r.: „Uczestników projektu Grasz o staż różnych edycji łączy pewna delikatna odmienność. Gdyż są to osoby, które są „bardziej". Ludzie, którym chciało się „bardziej", byli „bardziej" odważni, „bardziej" otwarci, „bardziej" zdeterminowani, „bardziej" poszukujący, bardziej na „tak", z wizją na siebie albo z chęcią wyklarowania wizji swojej przyszłości".

Wstęp

W ostatnich latach coraz częściej pojawiają się opinie, że młodzi ludzie podejmują decyzje związane z wyborem kierunku kształcenia, a w dalszej perspektywie zawodu, w sposób nieświadomy. W konsekwencji po skończeniu studiów błądzą w poszukiwaniu pracy, a zdobyte przez nich kompetencje rozmijają się z faktycznymi potrzebami rynku.

Równie często słyszymy głosy krytyczne na temat samych uczelni. Pracodawcy, ale także niezależni komentatorzy twierdzą, że szkoły wyższe nie są w stanie odpowiednio przygotować młodych ludzi do przyszłej kariery zawodowej. Dotyczy to niestety nawet tych, którzy swoje wybory edukacyjne podjęli w sposób świadomy.

Odzwierciedleniem zderzenia tych dwóch tendencji jest wysoki poziom bezrobocia wśród absolwentów.

Z punktu widzenia potencjału rozwojowego polskiej gospodarki dzieje się dobrze, gdy skutkiem opisanej wyżej sytuacji jest „przebranżowienie" i poszukiwanie zatrudnienia w obszarach niezwiązanych z wykształceniem. To jednak wymaga od młodej osoby zdolności do przyspieszonego rozpoznania swoich rzeczywistych możliwości i ambicji oraz szybkiego zdobycia nowych kwalifikacji.

Jest znacznie gorzej, gdy pozostawanie bez zatrudnienia prowadzi do zniechęcenia lub do emigracji. W pierwszym przypadku potencjał tkwiący w młodym człowieku nie będzie wykorzystany, w drugim będzie, ale w innym kraju.

Musimy się jednak zastanowić, czy wybór studiów, zgodnych z potrzebami rynku pracy, jest z punktu widzenia studenta, racjonalny. Po pierwsze, potrzeby te są zmienne, po drugie liczba studentów kończących „popularne" kierunki jest bardzo duża, więc pracę dostaną tylko najlepsi.

Oznacza to, iż wybór odpowiedniego, w danej chwili, kierunku studiów i tak nie gwarantuje intratnej posady po ich ukończeniu. Wydaje się, że młodzi ludzie coraz częściej zdają sobie z tego sprawę.

Być może za pozorną nieświadomością i nielogicznością ich wyborów kryje się założenie, aby studiować, a w przyszłości robić to, co ich interesuje i daje im satysfakcję. Wybór zawodu zgodnego z zainteresowaniami oznacza, kompetentnego i zaangażowanego pracownika. Dlatego cechy te są wysoko na liście priorytetów wśród pracodawców.

Innym zagadnieniem jest jakość i renoma ukończonej uczelni. Zastanawiając się nad wyborami młodych ludzi i nad konsekwencjami tych wyborów, nie wolno zapominać o tym aspekcie. Dobra uczelnia nie tylko przygotuje studenta do zawodu, ale także rozbudzi w nim zainteresowania oraz wyposaży go w cenną umiejętność samodzielnego uczenia się. W świecie, w którym zmiana zawodu, przynajmniej raz w ciągu kariery zawodowej jest niemal pewnikiem, są to umiejętności niezwykle ważne. W tym badaniu problemu jakości uczelni dotykamy jednak jedynie w niewielkim stopniu.

Staramy się natomiast odpowiedzieć na następujące pytania:

- Jakie są determinanty edukacyjnych i zawodowych wyborów młodych ludzi?
- Co jest dla nich ważne na studiach i w miejscu pracy?
- Jak oceniają swoje przygotowanie do rynku pracy?
- Jakie są ich wyobrażenia na temat funkcjonowania tego rynku?
- Co robią by zwiększyć swoje szanse zawodowe?

I.

Czynniki determinujące wybór kierunku studiów

Zapytaliśmy ankietowanych jakie są głównie czynniki determinujące kierunek wybieranych przez nich studiów. Czy są to ambicje i pasje, czy perspektywa znalezienia pracy po studiach. Sprawdziliśmy na ile ważna jest renoma, a na ile lokalizacja uczelni. Czy ważna jest popularność wybranego kierunku studiów w rankingach, wybory znajomych, a może rodzinne tradycje i opinie rodziców?

Czynniki determinujące wybór kierunku studiów

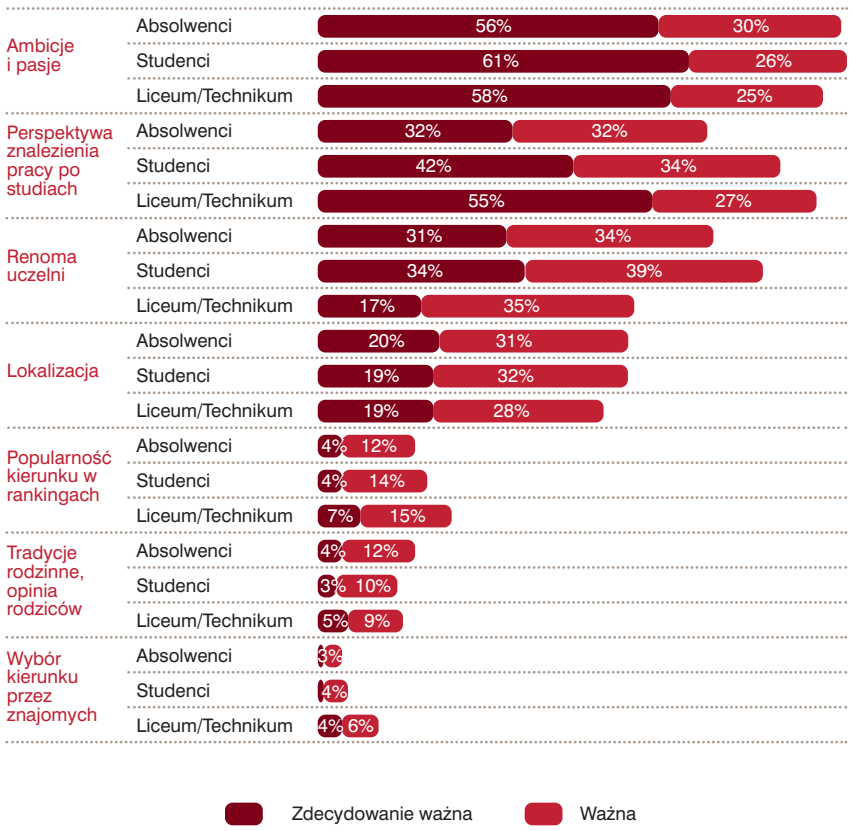

Okazało się, że dla wszystkich grup najistotniejszym czynnikiem są ambicje i pasje. Blisko 90% absolwentów, studentów i uczniów szkół średnich uważa, że czynnik ten jest ważny lub zdecydowanie ważny.

Druga w kolejności jest perspektywa znalezienia pracy po studiach, jednak ten czynnik najważniejszy jest tylko dla najmłodszych badanych.

Dla studentów i absolwentów jest on co prawda, drugim co do ważności aspektem, ale jego waga zdecydowanie spada wraz z wiekiem. Czy wraz z nabieraniem doświadczenia budzą się wątpliwości co do związku między studiowanym kierunkiem, a perspektywami zawodowymi?

90%

Prawie 90% absolwentów, studentów i uczniów szkół średnich deklaruje, że ambicje i pasje są najistotniejszym czynnikiem uwzględnianym przy wyborach edukacyjnych.

Sposób, w jaki uwzględniany jest ten czynnik w wyborach edukacyjnych, może się wiązać z tym, iż perspektywa znalezienia pracy po ukończeniu danego kierunku studiów oceniana jest wyłącznie w oparciu o bieżącą sytuację na rynku, która w trakcie trwania studiów może się zmieniać. Z jednej strony młodzi ludzie rzadko mają dostęp do wyników badań i prognoz dotyczących popytu rynkowego na poszczególne umiejętności, z drugiej prognozy te też nie zawsze się sprawdzają.

Renoma uczelni jest trzecim czynnikiem, który ankietowani biorą pod uwagę podejmując decyzję o kształceniu. Co ciekawe czynnik ten jest najistotniejszy dla samych studentów. Licealiści prawdopodobnie jeszcze się tym nie interesują. Znacznie ciekawszy jest spadek znaczenia renomy uczelni wśród absolwentów.

Może on wynikać z tego, iż to dopiero rynek pracy weryfikuje rzeczywistą wartość zdobytego wykształcenia. Nasze badanie nie daje niestety jednoznacznej odpowiedzi na to pytanie.

Lokalizacja uczelni jest wskazywana jako czynnik ważny lub zdecydowanie ważny dla blisko połowy respondentów. Kolejny aspekt, który wiąże się z dokonywanymi wyborami to popularność konkretnych kierunków kształcenia w rankingach. Jest to ważne dla ponad 20% uczniów szkół średnich. Zdecydowana większość młodych ludzi deklaruje, że tradycje rodzinne i wybory kierunku kształcenia dokonywane przez znajomych nie są dla nich ważnym czynnikiem w kontekście dokonywanych wyborów zawodowych.

II.

Kiedy precyzują się plany zawodowe?

Ciekawe wydaje się to, iż jedynie 38% uczniów szkół średnich uważa, że nie ma sprecyzowanych planów zawodowych. 30% z nich deklaruje, że decyzję o dalszej karierze podjęło w trakcie nauki w szkole średniej, a 27% uważa, że zdecydowało na wcześniejszym etapie edukacji. Wynika z tego, że młodzi bardzo wcześnie, bo już na etapie szkoły średniej określają swoje plany zawodowe. Można oczywiście podejrzewać, iż wynika to z ich niedojrzałości, z drugiej strony należy jednak pamiętać, że system edukacji zmusza do przynajmniej generalnego określenia swoich preferencji zawodowych już na tym etapie kształcenia.

Studenci są grupą, której wydaje się (ta niepewność jest tutaj kluczowa), że ich plany zawodowe są najlepiej określone. Tylko17 % twierdzi, że nadal ich nie ma. Jest to zbieżne z powszechnym oczekiwaniem, iż studia przygotują przyszłego absolwenta do konkretnego zajęcia na rynku pracy.

Po ukończeniu studiów natomiast pewność ta zanika. Odsetek niezdecydowanych wśród absolwentów jest wyższy, niż wśród studentów i wynosi 25%. Może to oznaczać, że w trakcie studiów i tuż po nich zaczynają wątpić w swoje wcześniejsze wybory. Mogły one nie być poparte faktyczną wiedzą co kryje się za konkretnym zawodem. Prawdopodobne jest także, że młodzi ludzie na etapie wyboru studiów kierowali się szansą znalezienia pracy, a po weryfikacji swoich oczekiwań przez rynek, zastanawiają się nad wyborem nowego zawodu.

Czas sprecyzowania planów zawodowych – uczniowie szkół średnich, studenci, absolwenci

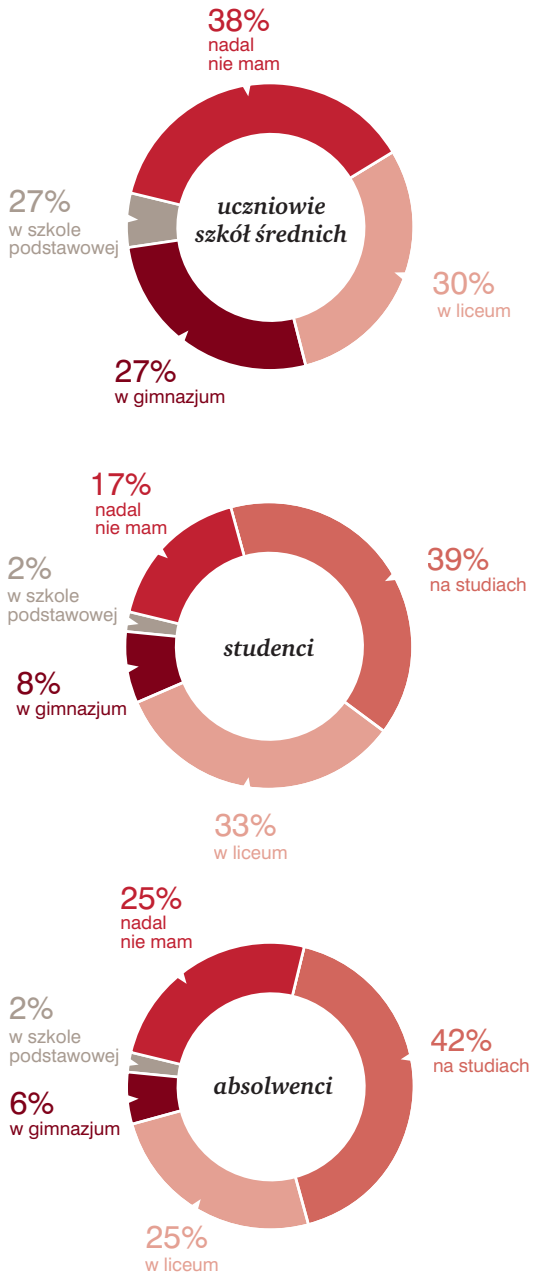

III.

Preferencje, oceny i wyobrażenia młodych ludzi na temat życia zawodowego

Poza mechanizmami wyboru studiów interesowało nas także sprawdzenie preferencji młodych ludzi, co do ich życia zawodowego. Chcieliśmy poznać ich priorytety i wyobrażenia na ten temat.

Wszystkie grupy respondentów wskazały możliwość realizacji swoich pasji, jako najistotniejszy element wykonywanej pracy. Blisko 70% respondentów uważa, że praca musi realizować ich pasje.

Oczywiste wydaje się stwierdzenie, iż wykonywanie pracy zgodnej z pasjami daje satysfakcję i przekłada się na lepsze wyniki pracy. Nie może więc dziwić, iż ponad 70% ankietowanych wskazuje, że robienie w pracy tego co się lubi jest czynnikiem zdecydowanie istotnym.

Ciekawe jest to, że najmniejsze znaczenie czynnik ten ma dla przedstawicieli szkół średnich. Oznacza to, że w kolejnych etapach życia (studia i ich ukończenie) wykonywanie zajęcia zgodnego z pasją staje się coraz ważniejsze. Wpływ na to ma rosnące doświadczenie zawodowe i wynikająca z niego świadomość praw rządzących konkurencją na rynku pracy. Tylko osoby wykonujące swój zawód lepiej niż przeciętnie mają szanse na rzeczywisty i wymierny sukces.

Czy praca powinna realizować Twoje pasje?

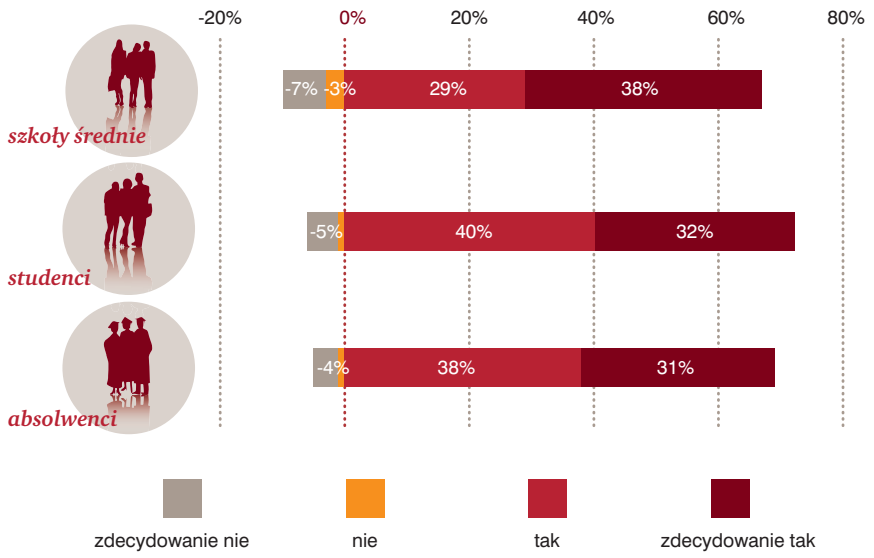

Czy w pracy liczy się robienie tego co się lubi?

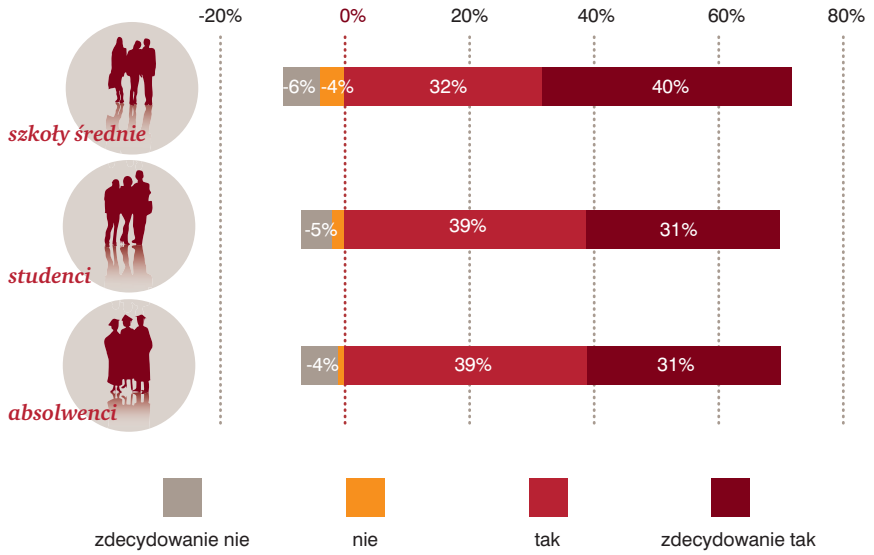

W ramach badania sprawdzaliśmy też czy rozwój osobisty jest istotniejszy niż otrzymywane wynagrodzenie. Twierdząco na to pytanie odpowiedziało ponad 40% ankietowanych studentów i absolwentów. Odmienne zdanie mają uczniowie szkół średnich, którzy częściej twierdzą, że wynagrodzenie jest ważniejsze od rozwoju osobistego.

Prawdopodobnie rozbieżności te wynikają z rosnącej, wraz z wiekiem, dojrzałości zawodowej. Są też zgodne z wynikami prezentowanymi w publikacji Młodzi 2011 (str.139) według której wynagrodzenie ważniejsze jest dla osób z niższym wykształceniem, a rozwój dla osób lepiej wykształconych.

Ponad 70 % ankietowanych studentów i absolwentów i powyżej 50% uczniów szkół średnich zgodziłoby się w tej sytuacji na pracę w wyższym wymiarze godzin, jeżeli wpłynęłoby to na ich osobisty rozwój. Najbardziej sceptycznie podchodzą do tego najmłodsi respondenci – uczniowie liceów i techników, co wydaje się zbieżne z ich odpowiedziami na pytanie dotyczące relacji między wynagrodzeniem, a rozwojem osobistym w pracy.

Część naszych badań dotycząca aspiracji i preferencji zawodowych młodych ludzi wyraźnie wskazuje, iż najistotniejsze jest dla nich to, aby praca realizowała ich pasje i przynosiła im osobistą satysfakcję. Co więcej, dla studentów i absolwentów rozwój zawodowy jest ważniejszy od otrzymywanego wynagrodzenia i wart pracy „po godzinach". Nieco inne są opinie uczniów szkół średnich, którzy od rozwoju bardziej cenią sobie wynagrodzenie, co może wiązać się z ich wciąż nieukształtowanymi aspiracjami zawodowymi.

Czy rozwój osobisty w pracy jest ważniejszy od wynagrodzenia?

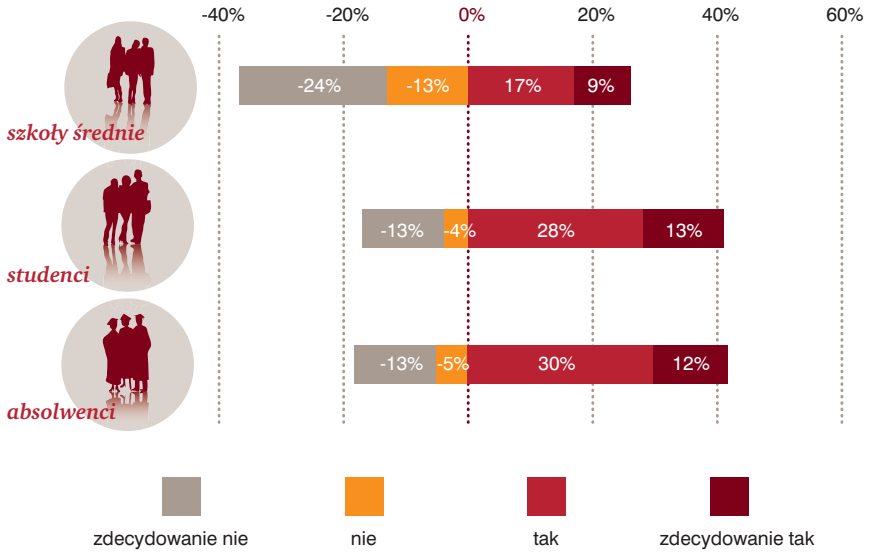

Czy jesteś w stanie pracować po godzinach, jeżeli wpłynie to na Twój rozwój?

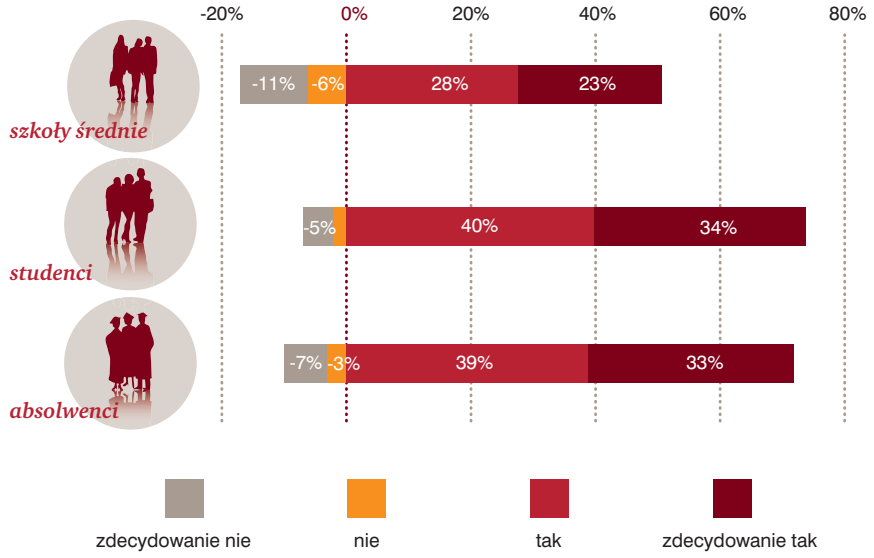

IV.

Przygotowanie młodych ludzi do życia zawodowego

W ramach naszych badań zadawaliśmy także młodym ludziom pytania o to, czy czują się przygotowani do życia zawodowego, czy interesują się rynkiem pracy oraz o to jak oceniają swoje umiejętności.

Zapytaliśmy respondentów na ile, ich zdaniem, wybór uczelni gwarantuje znalezienie dobrej pracy. Okazało się, że ponad 40% uczniów liceów i techników potwierdza, że wybór szkoły wyższej gwarantuje otrzymanie oferty dobrej pracy. Odmienną opinię mają absolwenci, których większość przeczy temu stwierdzeniu. Studenci natomiast nie mają jasno określonego stanowiska w tej sprawie – taka sama grupa zgadza się z tą tezą i jej przeczy.

Czy wybór uczelni gwarantuje znalezienie dobrej pracy?

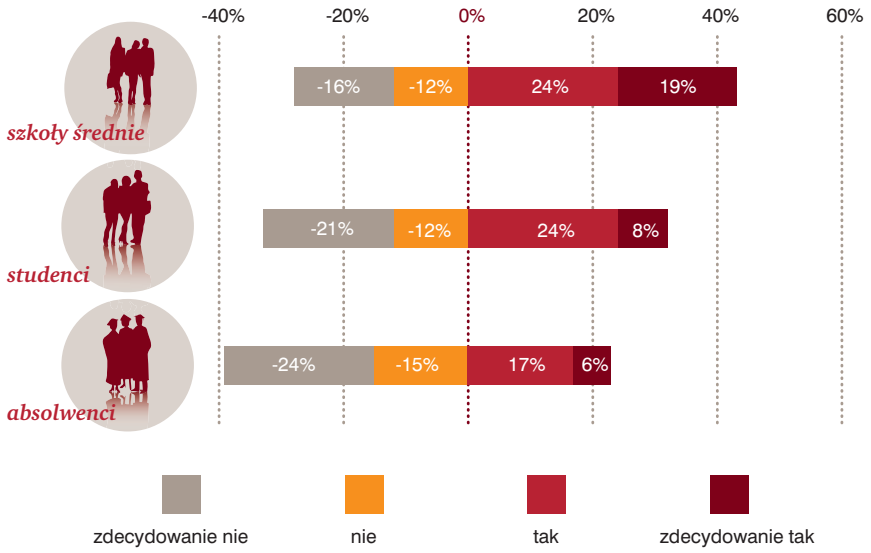

Obecnie na rynku pracy istotniejsze jest doświadczenie zdobyte w trakcie studiów, niż dyplom konkretnej uczelni, czy osiągnięta średnia na studiach. Ponadto, wiele osób rozpoczyna karierę zawodową w trakcie studiów. Jeżeli mają oni odpowiednie kompetencje i znajdują zatrudnienie, ich wykształcenie schodzi na dalszy plan. Jednak zdarza się tak, że studenci konkretnej uczelni są preferowani przez pracodawców. Często studenci tym właśnie kierują się wybierając szkołę.

Nie wiemy niestety, czy wybór uczelni utożsamiają oni z konkretnym kierunkiem, czy też z samą szkołą wyższą. Niezależnie jednak od tego, wyniki te pokazują małą wiarę w wartość konkretnego dyplomu na rynku pracy, szczególnie wśród tych, którzy już zetknęli się z jego realiami. Ciekawe byłoby zbadanie zależności pomiędzy odpowiedziami udzielanymi na to pytanie, a kierunkiem oraz uczelnią na której uczą się studenci lub którą ukończyli absolwenci. Niestety przeprowadzone badanie nie pozwala na taką analizę.

Emilia Sadowska, AEGEE-Warszawa

Respondentów zapytaliśmy o subiektywny osąd, na ile szkoła przygotowuje do pracy. Odpowiedzi ankietowanych są bardzo niepokojące. Ponad połowa absolwentów uważa, że edukacja nie przygotowała ich do pracy. Studenci są mniej srodzy w ocenie (ponad 30%), ale także potwierdzają, że uczelnie nie przygotowują dostatecznie dobrze do starcia z rynkiem pracy. Choć opinie uczniów liceów i techników były bardziej optymistyczne (około 30% twierdziło że studia przygotują ich do zawodu), to także tutaj odsetek pesymistów był znaczny. Ponad 40% wskazała na brak przygotowania zawodowego w ramach nauki.

Czy moja szkoła/uczelnia faktycznie przygotowuje mnie do pracy?

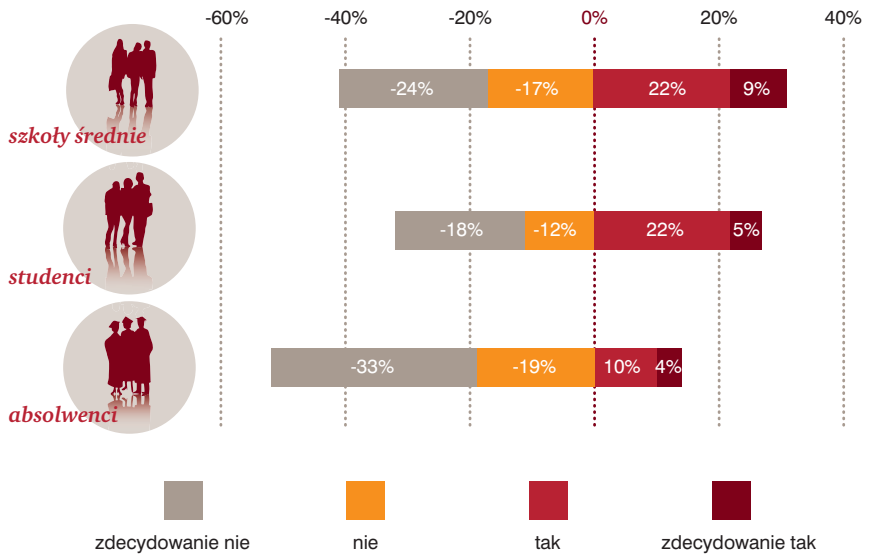

40%

Ponad 40% absolwentów wskazała, że studia/uczelnie nie przygotowują do pracy.

Według naszych obserwacji rynek pracy potrzebuje studentów z potencjałem, kulturą osobistą, potrafiących myśleć logicznie, wykorzystywać wiedzę teoretyczną, a także z umiejętnością szybkiego dostosowania się do zmiennej sytuacji oraz kreatywnością.

Biorąc pod uwagę te czynniki, nasuwa się pytanie, czy szkoły wyższe, rzeczywiście są w stanie zapewnić te wszystkie umiejętności młodej osobie, kończącej swoją edukację?

Warto pamiętać iż, kształcenie ma charakter dwukierunkowy. Rolą szkół wyższych jest stworzenie platformy, dla młodych, do rozwoju, natomiast zadaniem studentów jest wzięcie odpowiedzialności za swoją własną ścieżkę kariery i przygotowanie się do wejścia na rynek pracy.

W naszym przekonaniu, rozwiązaniem problemu braku zadowolenia studentów z systemu edukacji, a co za tym idzie niezadowolenia pracodawców z profilu kandydatów jest dialog pomiędzy młodzieżą, szkołami wyższymi a przedstawicielami świata biznesu. Lepsza komunikacja pomiędzy powyższymi jednostkami pozwoli zbudować właściwy system edukacji, który wykształci studentów, bazując na oczekiwaniach i potrzebach środowiska zewnętrznego.

Katarzyna Biernat, AIESEC Polska

W tym miejscu pojawia się jednak pytanie, czy uczelnie wyższe powinny, i czy są w stanie rzeczywiście, przygotować młode osoby do rynku pracy i jak takie przygotowanie rozumieć?

Czy powinny one przygotowywać do wykonywania konkretnego zawodu, czy też raczej powinny przygotować do konieczności ciągłego zdobywania nowych umiejętności. Po ukończeniu studiów, obok podstawowej wiedzy w danej dziedzinie, powinni oni przede wszystkim umieć sami zdiagnozować własne niedobory edukacyjne i umieć skutecznie sięgnąć po niezbędną, dla własnego rozwoju wiedzę. Tylko łącząc tą umiejętność z własnymi zainteresowaniami będą oni mieli kompetencje i chęci, by już po ukończeniu studiów, rzeczywiście samodzielnie dbać o swój rozwój zawodowy.

Nowe podejście do kształcenia zawodowego przyniosło duże oczekiwania wobec młodych ludzi do bardzo wczesnego wyboru określonej ścieżki rozwoju zawodowego. Są oni pod coraz większą presją konkretnego „określenia się" już w wieku kilkunastu lat... Należy uważać, aby po latach zaniedbań w szkolnictwie zawodowym nie był to jednak kolejny ślepy zaułek ... i aby uwzględnić fakt, że przede wszystkim, musimy ich przygotować do szybko zmieniającej się rzeczywistości, która będzie od nich wymagała nie tylko jednorazowego „określenia się", ale gotowości do ciągłego doskonalenia się a nawet do przekwalifikowywania.

Zofia Dzik, Fundacja Humanites

Zdecydowanie umiejętności, które powinny być wzmacnianie to praca w zespole i zarządzanie projektami. Według mnie zajęcia powinny się opierać na praktycznym wykorzystaniu wiedzy i kształtowaniu wyżej wymienionych umiejętności. Są one wymagane na większości stanowisk. Ponadto umiejętności nawiązywania relacji i kontaktów (networking), wystąpienia publiczne. Na studiach przygotowujemy wiele prezentacji, jednak po nich nie otrzymujemy żadnej konstruktywnej informacji zwrotnej oprócz oceny. Ważne jest, aby promowana była proaktywność i zaangażowanie studentów. Ponadto więcej zajęć praktycznych. Mogę w tym wypadku podać swój przykład. Od dwóch lat wspieram procesy rekrutacyjne w różnych firmach, jednak dopiero miesiąc temu zdobyłam wiedzę teoretyczną na studiach w tym temacie. Potwierdziło to tylko moje przypuszczenia jak bardzo teoria różni się od praktyki.

Emilia Sadowska, AEGEE-Warszawa

Badając przygotowanie młodych ludzi do funkcjonowania zawodowego sprawdziliśmy także, na ile oni sami interesują się rynkiem pracy. Okazało się, że ponad 70% studentów i absolwentów deklaruje swoją aktywność na tym polu.

Wyniki wskazują na to, że opinie o uczelniach są złe, a absolwenci wątpią w jakość przygotowania zawodowego. Co więcej, pozytywna ocena jakości przygotowania przez uczelnie spada z wiekiem. Możliwe, że wynika to z faktu, że pojawiają się problemy ze znalezieniem pracy. Uczniowie szkół średnich wykazują większy entuzjazm niż studenci i absolwenci. Na szczęście wzrasta też aktywność i samodzielne zainteresowanie rynkiem pracy.

Musimy także pamiętać o tym, iż osoba wykształcona powinna być przede wszystkim elastyczna i powinna umieć funkcjonować w różnych i zmieniających się warunkach zawodowych. Należy więc być ostrożnym, negatywnie oceniając stopień przygotowania młodych ludzi do funkcjonowania na rynku pracy. Ważne jest, aby uczelnie, starając się za wszelką cenę przygotować studentów do konkretnych zawodów, nie straciły szerszej perspektywy edukacyjnej. Na nowoczesnym rynku pracy ważne jest przede wszystkim samodzielne dokształcanie i wykazywanie zainteresowania rynkiem pracy. Niestety, udział Polaków w edukacji ustawicznej wciąż jest na jednym z najniższych poziomów w Unii Europejskiej (poniżej 10% wg. danych EUROSTAT, wobec średniej dla EU na poziomie około 17%).

70% Studentów i absolwentów deklaruje, że aktywnie interesuje się rynkiem pracy.

Czy aktywnie interesuję się rynkiem pracy?

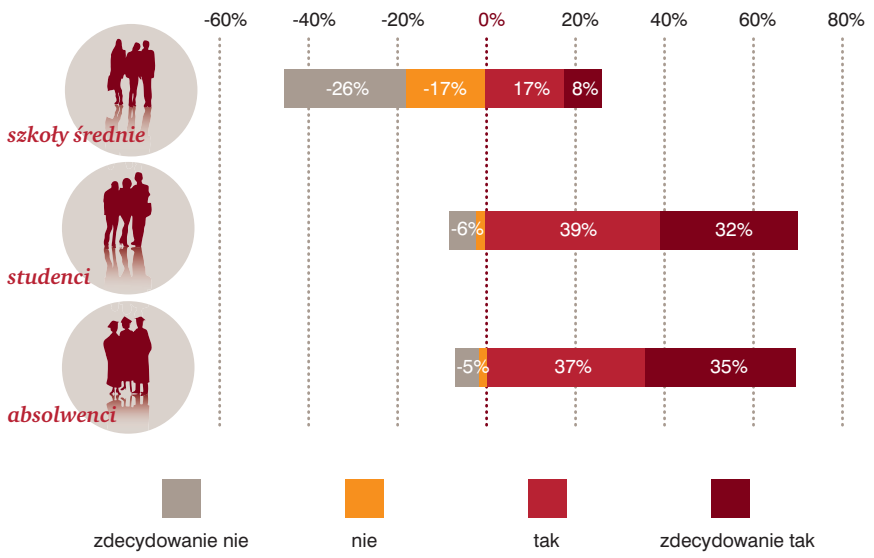

W dzisiejszych turbulentnych, a przez to niepewnych czasach, osoby wkraczające na rynek pracy są coraz częściej zmuszone do podejmowania nowych wyzwań zawodowych, w tym również do wielokrotnej zmiany pracy. Przytaczając, za ekspertami monsterpolska.pl – statystyki dowodzą, że przeciętny Amerykanin przekwalifikowuje się średnio co 5 lat.

Te tendencje stają się coraz bardziej zauważalne również w Europie. Sytuacja na rynku pracy sprawia, że należy być coraz bardziej mobilnym, elastycznym, a w rezultacie – gotowym do zmiany. Młody człowiek nie powinien zakładać, że będzie mógł swoją karierę zawodową związać z jednym zakładem pracy. Odpowiedzią na wymogi rynku pracy jest więc wysoka sprawność w zakresie swobodnego przepływu ról zawodowych. System edukacyjny powinien wychodzić naprzeciw tym tendencjom, a wszelkie rozwiązania systemowe powinny umożliwiać absolwentom, w sposób elastyczny, reagowanie na zmiany w otoczeniu biznesowym.

Małgorzata Konopacka, PARP

V.

Umiejętności młodych ludzi a przygotowanie zawodowe

Umiejętności ważne w karierze zawodowej

Zarówno uczniowie szkół średnich, jak również studenci i absolwenci jako kluczową umiejętność związaną z funkcjonowaniem na rynku pracy wskazują znajomość języków obcych. Potwierdza to świadomość młodych ludzi, co do oczekiwań pracodawców w tym zakresie.

Badani zgodnie także wskazali specjalistyczną wiedzę, jako czynnik istotny w przyszłej karierze. Młodym zależy na tym, żeby być wysokowykwalifikowaną kadrą. Jest to spójne z ich chęcią rozwoju i gotowością do nauki.

Ich aspiracje potwierdza też wysoki w relacji do innych krajów UE odsetek młodych ludzi wybierających wyższe studia.

Wśród umiejętności najchętniej wskazywanych przez ankietowanych, występuje jeszcze komunikatywność, wskazywana przez uczniów szkół średnich i studentów. To ważne, że młodzi zwracają uwagę także na kompetencje miękkie i dostrzegają ich wagę w kontekście funkcjonowania zawodowego. Absolwenci dodatkowo wskazują pracę w zespole jako umiejętność istotną w dalszej karierze.

Często z ust swoich kolegów słyszę opinie, że to czego uczą nas na uczelni, nigdy nam się w życiu nie przyda. Oczywiście zgodzę się z tym, że moje życie pewnie niewiele by się zmieniło gdybym nigdy nie usłyszał o rozwijaniu funkcji w szereg Taylora/Maclaurina, lecz czy nie podchodzimy do tego problemu zbyt powierzchownie? Czy naprawdę chodzi o to, aby zakopać biednych studentów w odmętach trudnego, niezrozumiałego materiału?

Popatrzmy teraz na pozytywną stronę tego całego „uciemiężenia". Przeskok z ilości wymogów skierowanych w stronę ucznia szkoły średniej, na ilość której oczekuje się od studenta jest ogromny. Jeżeli chcemy mieć czas na rozwijanie swoich pasji, spędzanie czasu ze znajomymi lub inne aktywności, musimy zagwarantować sobie pewną sytuację na uczelni, a to zrobić możemy tylko i wyłącznie poprzez planowanie. Czy nie jest to umiejętność bardzo ceniona przez pracodawców?

Nie piszę tego jednak, aby wyrazić swoją aprobatę dla obecnej sytuacji na uczelniach. Zawsze uważałem, że człowieka nie można po prostu zmusić i nauczyć, człowiek musi sam chcieć coś robić. To samo tyczy się naszego naukowego rozwoju na uczelni, czy zainteresowania rynkiem pracy. I tego brakuje naszym uczelniom – wskazywania drogi, środków i inspirowania do działania i rozwoju. Jeżeli nawet coś takiego istnieje we wspomnianej sferze naukowej, to z pewnością w sferze zorientowania zawodowego i możliwości zatrudnienia mamy duży deficyt. Nie mam na myśli wielkiej rewolucji, bo jednak szkoła wyższa, to szkoła wyższa, a nie rynkowy kurs doszkalający.

Widzę na to wszystko dość proste rozwiązanie poruszające dwa obszary. Pierwszy z nich to przygotowanie studentów pod względem umiejętności miękkich, których znaczenia bardzo często nie doceniamy. Zajęcia laboratoryjne oraz grupowe projekty mogą stać się imitacją tych prawdziwych, zawodowych, gdzie najpierw ma miejsce tworzenie grupy, planowanie oraz późniejsza realizacja. Zamiast tego często jesteśmy oceniani tylko i wyłącznie za końcowy efekt dostarczony pod koniec. Drugi obszar, to danie studentom bezpośredniego dostępu do pracodawców, którzy powiedzą jakich dokładnie pracowników szukają i w czym należy się podszkolić, aby móc szukać zatrudnienia w wymarzonej firmie.

O ile pierwszy obszar wymaga dużego wkładu ze strony uczelni, o tyle mamy już kogoś, kto chętnie zajmie się drugim. Mówię o prężnie działających i zmotywowanych organizacjach studenckich, dostarczających takich wydarzeń jak targi pracy, szkolenia, warsztaty czy spotkania z pracodawcami. Tutaj brakuje jednak otwartej inicjatywy i współpracy ze strony uczelni, a czasem zdarzają się nawet przypadki jawnej niechęci oraz utrudniania starań studentów. Pozwólmy rozwijać się więc wszystkim na wiele sposobów – nie każdy zostanie naukowcem, a szkoda mimo wszystko marnować ten ogromny potencjał.

Paweł Mitruś, Stowarzyszenie Studentów BEST

A na jakim etapie według naszych ankietowanych zdobywane są te kompetencje?

Uczniowie szkół średnich wskazali, iż w szkole największym stopniu rozwijane są ich kompetencje językowe, komunikatywność i umiejętności pracy w zespole oraz zdolność zarządzania czasem. Warto jednak podkreślić, iż jest to etap w edukacji, w którym na umiejętności te powinien zostać położony bardzo duży nacisk. Czy zatem stosunkowo niski odsetek respondentów potwierdzających, że tak jest (wszędzie poniżej 60%) nie jest wskaźnikiem niepokojącym?

Studenci z kolei wskazywali przede wszystkim na rozwój specjalistycznej wiedzy, co wydaje się zjawiskiem naturalnym. Na kolejnych miejscach znalazły się komunikatywność i umiejętność pracy w zespole, a także zarządzanie czasem.

Większość absolwentów twierdzi, iż aktualna praca rozwija przede wszystkim ich umiejętności miękkie – komunikację, pracę w grupie i zarządzanie czasem. Umiejętność obsługi komputera, specjalistyczna wiedza, jak również znajomość nowych technologii i języków obcych na tym etapie są rozwijane przez znacznie węższą grupę osób.

Powyższe wyniki wydają się być zastanawiające w zestawieniu z powszechną oceną, iż w czasie studiów przyszli pracownicy nie są wyposażani w odpowiednie na rynku pracy umiejętności specjalistyczne i że wiedza ta zdobywana jest dopiero podczas kariery zawodowej. O ile wysoki odsetek wskazań dotyczących zdobywania wiedzy specjalistycznej podczas studiów może wynikać z nieświadomości, to niski odsetek wskazań wśród absolwentów, wydaje się już przeczyć tej powszechnie zakorzenionej tezie. Rozwiązanie tej (pozornej?) sprzeczności wymagałoby głębszych badań.

Czy w aktualnej szkole/miejscu pracy rozwijasz następujące umiejętności – odsetek odpowiedzi twierdzących

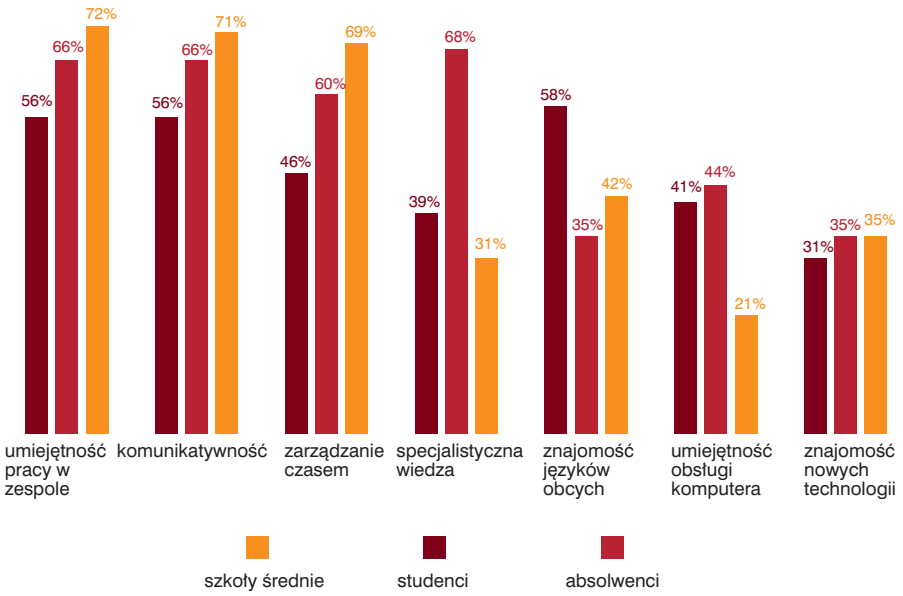

VI.

Podejście młodych ludzi do staży zawodowych

Jednym z kluczowych wyzwań stojących przed młodym człowiekiem jest wybór kierunku kształcenia, a w dalszej perspektywie zawodu. Przy dokonywaniu wyboru zawodu bardzo ważne są zainteresowania i pasja. Trudno jest osiągnąć sukces zawodowy nie zajmując się tym, co naprawdę interesuje osobę szukającą swojego miejsc na rynku pracy. Jeśli w pracę wkładamy nie tylko umiejętności, ale i pasję, to łatwiej pokonujemy przeszkody i znosimy niepowodzenia.

W podejmowaniu decyzji o wyborze zawodu bardzo ważna jest także renoma uczelni i profil kształcenia, gdyż wpływa to na postrzeganie kandydatów na rynku pracy. Warto wybierać wymagające i trudniejsze uczelnie, bo to procentuje na przyszłość. Pokuszę się o stwierdzenie, że choć nie jest to regułą, to jednak uczelnia, jaką ukończył absolwent wiele mówi o nim samym.

Jednym z problemów polskich uczelni jest przygotowanie studentów do przyszłej kariery zawodowej. Często istnieje duża rozbieżność między wiedzą przekazywaną przez uczelnię, a oczekiwaniami przyszłego pracodawcy. Jednym z wyborów, jakie podejmuje młody człowiek jest decyzja czy brać udział w praktykach i stażach. W mojej ocenie staż jest bardzo ważnym elementem zdobywania doświadczenia zawodowego. Najważniejszą korzyścią jest możliwość połączenia wiedzy wyniesionej ze studiów z praktyką. Staż to także doskonała przestrzeń na weryfikację własnych wyobrażeń o przyszłej pracy. Warto wybierać staże wysokiej jakości, które są merytoryczne i umożliwiają młodemu człowiekowi zajmowanie się praktycznymi tematami w pracy. Staże poszerzają horyzonty, umożliwiają budowanie sieci kontaktów oraz dają możliwość realnego rozwoju swoich umiejętności i zainteresowań.

Andrzej Nitecki, Poczta Polska S.A.

Żyjemy w coraz szybciej zmieniającej się rzeczywistości. Dostępność informacji oraz bogatsza oferta ścieżki edukacyjnej wcale nie wpływają na świadome podejmowanie decyzji przez młodych ludzi.

Studenci, którzy stoją u progu swojej kariery zawodowej bardzo często nie wiedzą w jakiej branży, u jakiego pracodawcy chcieliby pracować i rozwijać swoje umiejętności, by stać się pożądanym kandydatem na obecnym rynku pracy.

Microsoft organizuje szereg akcji, mających na celu zwiększenie świadomości młodych ludzi. Jesteśmy zdania, że warto rozmawiać już z licealistami. Co roku organizujemy spotkania w ramach projektu DigiGirlz. Zapraszamy licealistki do naszego warszawskiego biura i pokazujemy im jak wygląda praca w firmie, która rozwija nowe technologie. Dodatkowo przeprowadzamy szereg warsztatów tematycznych w oparciu o technologie Microsoft – uczymy podstaw programowania, zaszczepiając chęć kontynuowania rozwoju w kierunku IT.

Microsoft bierze także udział w różnego rodzaju programach stażowych, które są częścią naszej długoterminowej strategii biznesowej. Jesteśmy zdania, że kooperacja ze studentami i absolwentami pozwoli nam jeszcze lepiej zrozumieć naszych Klientów i Konsumentów oraz zainteresować ich produktami oferowanymi przez Microsoft.

Staż w firmie o tak rozwiniętej kulturze organizacyjnej najlepiej przygotowuje do podejmowania wyzwań w dalszym życiu zawodowym. Praca zespołowa, projektowa oraz posługiwanie się najnowszymi technologiami, dla zwiększenia efektywności biznesu i komunikacji – to jedne z wielu „przedmiotów" w szkole Microsoft. Dążymy do tego, by staż w Microsoft był trampoliną do dalszej kariery i pozwolił stażystom odnaleźć się na obecnym rynku pracy.

Katarzyna Tokarz, Microsoft

Staż jest ważnym elementem zdobywania doświadczenia zawodowego

Staże są traktowane prze młodych jako ważny element zdobywania doświadczenia zawodowego. Z przeprowadzonego badania wynika, że ponad 90% studentów i ponad 80% absolwentów dostrzega ich zalety.

Nieco mniej entuzjastyczni wobec staży są uczniowie szkół średnich – ponad 60% opowiada się za ich odbywaniem, choć nadal ten wskaźnik jest bardzo wysoki.

Badanych zapytaliśmy o najważniejsze elementy istotne w udziale w stażach i praktykach zawodowych.

Dla absolwentów najważniejsze okazała się możliwość sprawdzenia się w praktyce, zarabianie pieniędzy i nowe kontakty.

Studenci wśród głównych zalet staży, podobnie jak absolwenci, wymienili szansę sprawdzenia się w praktyce i nowe kontakty, a także okazję do budowania CV.

Uczniowie szkół średnich za kluczową zaletę uważają możliwość zarobkowania. Jako kolejną wymieniają szansę na sprawdzenie się w praktyce i możliwość nawiązania nowych kontaktów.

Biorąc pod uwagę wyniki warto zauważyć, że respondenci ze wszystkich grup jako walor staży wskazują szansę na zarobek. Oznacza to, że młodzi oczekują, że oferowane im staże będą płatne. Ponadto, dostrzegają zalety wynikające z możliwości budowania sieci kontaktów.

Czy staż jest ważnym elementem zdobywania doświadczenia zawodowego?

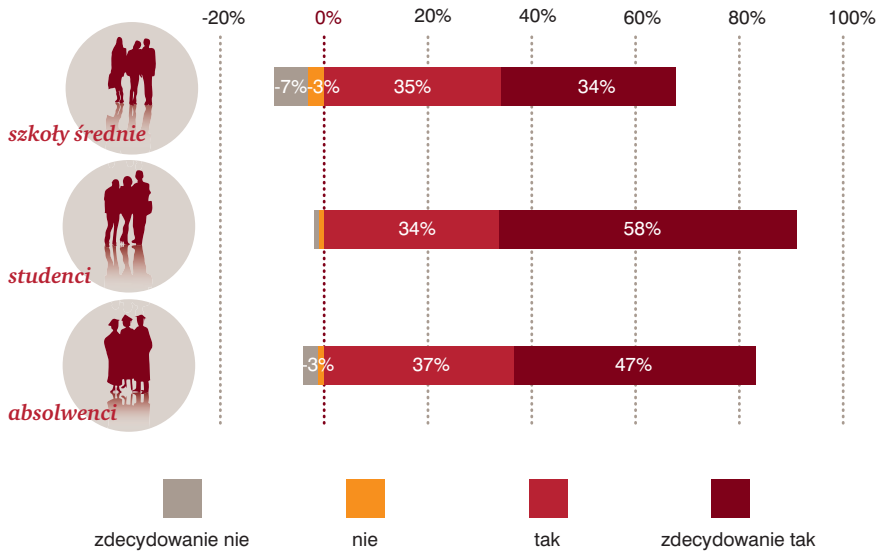

Realizowanie ambitnych i ciekawych projektów oraz zadań podczas stażu w firmie Lidl Polska daje możliwość sprawdzenia się w praktyce oraz zdobycia niebywałego doświadczenia w pracy w firmie o międzynarodowym zasięgu. To właśnie satysfakcja z wykonywanej pracy i kontakty z międzynarodowymi specjalistami są najważniejszymi atutami staży w naszej firmie. Stażyści w Lidl Polska mają możliwość realizacji swoich pasji zawodowych, prowadząc i wdrażając ciekawe projekty, jednocześnie otrzymując bardzo atrakcyjne wynagrodzenie. Po zakończeniu stażu ponad połowa z nich dostaje propozycję stałej pracy.

Anna Wieczorek, Lidl Polska

VII.

Wnioski

Wyniki naszych badań oraz towarzyszące im komentarze naszych ekspertów mogą mieć istotne znaczenie zarówno dla młodych, podejmujących wybory zawodowe, dla uczelni pragnących przyciągnąć jak największą liczbę studentów, jak i dla pracodawców.

Młodzi ludzie powinni zastanowić się, czy kierowanie się podczas wyboru uczelni lub zawodu tylko i wyłącznie perspektywą przyszłego zatrudnienia jest działaniem roztropnym. Ten czynnik jest oczywiście istotny, jednak, jak pokazuje badanie często zdarza się, iż wybory te gdy nie są dopasowane do zdolności i zainteresowań przyszłego pracownika, mogą prowadzić do porażki na rynku pracy. Wiara w związek między kierunkiem studiów, a sukcesem zawodowym spada wraz z rosnącym doświadczeniem zawodowym, rośnie natomiast potrzeba wykonywania pracy, która jest zgodna z pasjami i umiejętnościami.

Tylko osoby wykonujące swoją pracę z rzeczywistym zaangażowaniem mają szansę na sukces.

Uczelnie powinny rozważyć do jakiego stopnia są one miejscem przygotowującym młodą osobę do konkretnego zajęcia, a do jakiego stopnia powinny go przygotować do konieczności ciągłego uczenia się i wykształcić w nim gotowość do kilkukrotnej zmiany zawodu. Ciągle zmieniający się rynek pracy oraz postęp technologiczny każą przywiązywać coraz większą wagę do tego drugiego zagadnienia. Przebadani przez nas młodzi ludzie coraz lepiej zdają sobie z tego sprawę.

Pracodawcy powinni zauważyć, że obecne pokolenie młodych ludzi coraz większe znaczenie przywiązuje do tego, by wykonywana przez nich praca była zgodna z ich aspiracjami i by przyczyniała się do ich rozwoju zawodowego. Być może należy się także pogodzić z tym, iż uczelnie nie tylko nie są w stanie, ale i nie powinny skupiać się przede wszystkim na przekazaniu studentowi specjalistycznej wiedzy w wąsko rozumianej dziedzinie. Absolwent dobrej uczelni powinien natomiast być w stanie świadomie, samodzielnie i skutecznie przyswoić sobie tę wiedzę na początkowym etapie pracy w danym zawodzie. Umiejąca, chcąca się uczyć i zaangażowana młoda osoba będzie pracownikiem znacznie cenniejszym niż mało elastyczny absolwent posiadający teoretyczną, specjalistyczną wiedzę w wąskiej dziedzinie.

Wszyscy powinni docenić znaczenie staży zawodowych w czasie których młody człowiek nie tylko jest w stanie zdobyć bezcenne praktyczne umiejętności, ale przede wszystkim zdecydować, jakie zajęcie będzie dla niego najbardziej interesujące, a więc w jakim zawodzie będzie najcenniejszym pracownikiem.

Rekomendacje

Dla pracodawców:

- *Organizujmy staże zawodowe wysokiej jakości. Pamiętajmy, że potrzebą młodych ludzi jest, aby praca była zgodna z ich aspiracjami i przyczyniała się do rozwoju zawodowego.*

Dla przedstawicieli szkół/uczelni wyższych:

- *Uczmy logicznego myślenia, przygotujmy młodych do konieczności ciągłego uczenia się i otwartości na zmiany (także zawodu). Kształtujmy postawy, a nie konkretne umiejętności zawodowe. Jeżeli uczelnie będą wymagały jakościowych staży, to pracodawcy będą musieli je oferować.*

Dla młodych ludzi:

- *Weźcie ster kariery w swoje ręce, wykażcie inicjatywę, nie bójcie się wybierać zawodu zgodnego z Waszymi zainteresowaniami.*

Kontakt

Tomasz Miłosz

Dyrektor Działu
Kapitału Ludzkiego PwC
tel. +48 22 746 7001
tomasz.milosz@pl.pwc.com

Mateusz Walewski

Ekonomista PwC
tel. +48 22 746 6956
mateusz.walewski@pl.pwc.com

Anna Łukawska

Starszy Specjalista
w Dziale Kapitału Ludzkiego PwC
tel. +48 22 746 7488
anna.lukawska@pl.pwc.com

www.pwc.pl

© 2014 PricewaterhouseCoopers Sp. z o.o. Wszystkie prawa zastrzeżone. W tym dokumencie nazwa „PwC" odnosi się do PricewaterhouseCoopers Sp. z o.o., firmy wchodzącej w skład sieci PricewaterhouseCoopers International Limited, z których każda stanowi odrębny i niezależny podmiot prawny.